

Utrivning av dammar

Skriftlig fråga 2020/21:2391 av Mikael Dahlqvist (S)

Frågan är besvarad

Händelser

Fördröjd

Ärendet var fördröjt

Inlämnad

2021-03-31

Överlämnad

2021-03-31

Anmäld

2021-04-06

Sista svarsdatum

2021-04-07

Svarsdatum

2021-04-14

Besvarad

2021-04-14

Skriftliga frågor

Riksdagens ledamöter kan kontrollera regeringen genom att ställa skriftliga frågor till ministrarna. Ministrarna besvarar frågorna skriftligt.

PDF

Utrivning av dammarPDF (90 KB)

[Utrivning av dammar\(pdf, 90 KB\)](#)

till Miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

Sverige har en lång historia av användning av vattendammar. I cirka 85 procent av Sveriges vattendrag har vattnets kraft historiskt nyttjats på något vis, här har fallhöjder använts för till exempel kvarnar, sågverk, smedjor och järnbruk. De första fördämningarna gjordes för mer än tusen år sedan. Några av dessa anläggningar är i nutid utvecklade för

energiproduktion som än i dag står för en betydande del av landets energiproduktion.

I Värmlands län har dammarna och vattenkraften historiskt varit mycket betydelsefulla. De var en viktig grund för basindustrins uppbyggnad tillsammans med råvaror. Därför finns det många mindre dammar i länet som i dag inte har samma betydelse för kraftproduktion eller driften av sågverk och järnverk som de en gång hade.

Många dammar är dock fortfarande en stor angelägenhet för befolkningen. Tack vare dammarna har många sjöar tillkommit som ger attraktiva boendelägen, möjligheter till fiske och annan rekreation. Även alla våra sjöar ger ett vackrare landskap och uppskattas av våra turister. Tillgången till sjöar är också viktig vid skogsbränder. Dammar fyller en viktig funktion för vattenregleringen. Men en damm har även negativa konsekvenser för miljön.

I takt med tiden och allt mindre ekonomiska intressen underhålls befintliga dammar allt mindre. Ofta är det stora energiföretag som är ägare. När de inte längre ser ekonomiska intressen i dammen ansöker man om rivning.

I min hemkommun Hagfors är flera objekt aktuella, till exempel Grängen, Stora Ullen och Västra och Östra Görsjön som Fortum vill riva. Dessa planer väcker stora känslor hos allmänheten. Jag vill påstå att det finns en kraftig folklig opinion mot rivning av dammar. Vi som folkvalda ska lyssna på folket, och vi måste finna en bättre balans där allmänhetens intressen har en större betydelse.

Det krävs tillstånd för utrivning av dammar enligt miljöbalken. Prövningsmyndighet för dessa frågor är mark- och miljödomstolen. De beslut om utrivning som fattas av mark- och miljödomstolen föregås av utredning av effekterna av en utrivning. Ett tillstånd till utrivning kan förenas med villkor. Även kulturämbetet kan kopplas in.

Länsstyrelsen har tillsyn av vattenkraftverk och dammar. Det innebär att de kontrollerar att verksamheten uppfyller reglerna i miljöbalken och EU:s vattendirektiv.

Trots krav på utredningar och tillstånd rivs dammar i en allt snabbare takt. I de flesta fallen väger dammägarens intressen större än allmänhetens intressen av att bevara en damm. Det borde gå att tillse att även andra intressen än ägarens kan tillgodoseas bättre än i dag.

Med anledning av detta vill jag fråga miljö- och klimatminister Per Bolund:

Hur ser ministern på möjligheterna att se över möjligheten att vid tillståndsprovning för utrivning av dammar ta bättre hänsyn till allmänintresset och att tillkännage detta för regeringen?

Svar på skriftlig fråga 2020/21:2391 besvarad av Miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

Svar på skriftlig fråga 2020/21:2391 besvarad av Miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

M2021/00745 Miljödepartementet Miljö- och klimatministern samt vice statsministern Till riksdagen

Svar på fråga 2020/21:2391 av Mikael Dahlqvist (S)
Utrivning av dammar

Mikael Dahlqvist har frågat mig hur jag ser på möjligheterna att se över möjligheten att vid tillståndsprovning för utrivning av dammar ta bättre hänsyn till allmänintresset och att tillkännage detta för regeringen.

Jag är väl medveten om de intressekonflikter som kan uppkomma vid diskussioner om utrivning av dammar som Mikael Dahlqvist nämner i sin fråga. Dammar kan utgöra miljöer med kulturhistoriska och sociala värden av allmänt intresse, bidra till attraktiva miljöer för boende och turism bl.a. genom att skapa möjligheter till fiske och annan rekreation, men kan även ha negativa konsekvenser för miljön.

Att vara innehavare av en damm innebär en lång rad skyldigheter, inklusive en skyldighet att underhålla dammen så att det inte uppkommer skada och ett strikt ansvar vid dammbrott. Dammar där

det bedöms att ett dammbrott kan orsaka allvarliga skador på människor eller miljön kan efter beslut av länsstyrelsen klassas som farlig verksamhet i enlighet med lagen om skydd mot olyckor. Med ett sådant beslut följer särskilda krav på damminnehavaren i fråga om att undvika och hantera olyckor. För att slippa detta ansvar kan en damminnehavare som inte längre nyttjar dammen för viss verksamhet vilja riva ut dammen. För utrivning krävs tillstånd enligt miljöbalken.

Det kan dock finnas både enskilda och allmänna intressen, exempelvis kulturmiljövärden, som talar för att en damm inte ska rivas ut även om damminnehavaren önskar det. Att en damminnehavare i ett sådant fall skulle fortsätta att ha skyldigheter för underhåll och dammsäkerhet m.m. mot sin vilja har ansetts som en alltför långtgående skyldighet och som huvudregel ska tillstånd alltid ges till utrivning. Miljöbalken ger dock utrymme för att i stället för utrivning förordna att någon annan ska ta över skyldigheterna för dammen. Enligt 11 kap. 20 § miljöbalken får mark- och miljödomstolen på begäran av ägaren av en fastighet som skulle skadas av utrivningen förordna att skyldigheten att underhålla anläggningen och fullgöra övriga skyldigheter som ligger på anläggningens ägare skall övergå på fastighetsägaren till dess något annat bestäms. Till skydd för allmänna intressen får efter åtagande ett sådant förordnande också meddelas för staten, en kommun eller ett vattenförbund. Dagens regelverk ger således ett utrymme att beakta såväl fastighetsägarens som det allmännas intresse av att en damm bevaras, även i de fall en damminnehavare ansökt om utrivning.

Regeringen har inte för avsikt att nu se över de bestämmelser som reglerar utrivning av dammar, men följer frågan noga speciellt med tanke på att den nationella plan för omprövning av vattenkraften som regeringen beslutat om nu ska genomföras.

Stockholm den 14 april 2021

Per Bolund